

25.26x14.01	1	עמוד 23	ידיעות אחרונות - כותרת	18/02/2020	72044378-5
המכללה האקדמית תל ח - 5100					

מעצמה גלעינית

אורן ראובני, מרכז המטעים של קיבוץ אשדות יעקב איחוד, מתגייס למען חקלאי אתיופיה • הוא יטוס לשם ויעביר להם פרק בגידול אבוקדו במטרה להעלות אותם על המפה העולמית • "יש להם את כל התנאים, רק הידע חסר"

ישראל מושקוביץ

קובוצניק מעמק הירדן יצא בקרוב לאתיופיה וימשיך מסורת ארוכת שנים של חקלאי ישראל: הוא ינסה להעלות אותה על מפת האבוקדו העולמית.

גיבור הסיפור הוא אורן ראובני (33), בן קיבוץ אשדות יעקב איחוד, בוגר לימודי חקלאות במכללת תל-חי. לפני כשלוש שנים החל ראובני לשמש כמרכז ענף המטעים בקיבוץ. במסגרת זו הוא אחראי על גידול 500 דונם אבוקדו, 450 דונם בננות, 250 דונם מנגו ו-50 דונם תמרים.

כשנה לאחר שהחל בתפקידו פנה אליו אחד המרצים שלו במכ"ל לה וביקש ממנו לארח משלחות של בכירים וסטודנטים לחקלאות שמגיעים מאתיופיה לישראל כדי ללמוד כאן כיצד לגדל מטעים. ראובני מספר כי במשלחות אלה, שפקדו את הקיבוץ בשנתיים האחרונות, היו גם שרים בממשל אתיופיה. האורחים התלהבו, ובמהלך הביקורים סוכם כי כדי לתת תנופה ליוזמתם יצא ראובני לסייע לחקלאי אתיופיה בגידול אבוקדו, בעיקר להקנות ידע. בעוד כמה ימים הוא ימריא לכפר נידח במחוז שיגרה. הוא ישהה שם כשבוע, בהתנדבות, ובמהלך

כו יכשיר את החקלאים המקומיים בגידול אבוקדו במטרה לנסות ולהפוך את אתיופיה לגורם משמעותי בייצור ובשיווק אבוקדו. ראובני אומר שהפוטנציאל קיים. "האבוקדו הוא הזהב הירוק, גם אם היו לי 100 אלף דונם יכולתי למכור את כל הפרי בעולם", הסביר. "השווקים העולמיים משתוקקים לעוד ועוד אבוקדו. על רקע טרנד הבריאות העולמי יש ביקוש עצום לתוצרת שלנו, שהיא מהטובות בעולם". על חקלאי אתיופיה סיפר: "יש להם תנאי פתיחה מצוינים - שפע של אדמה ומים, ועובדים רבים בעלות של כשני דולרים ליום. רק טכנולוגיה חסרה להם. הם משקיעים בענף הזה כדי לייצר מקומות עבודה וכדי לשפר את התזונה המקומית. גידול האבוקדו יכול לקדם את אתיופיה, אבל יש להם מחסור גדול בידע, ואני אדריך אותם בהתנדבות".

לדבריו, את המהלך מובילה חברה הישראלית שפועלת ללא כוונות רווח. "הם התלהבו מהמוטו שלי שלפיו אין דבר העומד בפני הרצון".

על רקע הסיפור המלכב הזה יש לזכור כי זה שנים ארוכות שמצבם של חקלאי ישראל עגום. הם סובלים מטרור חקלאי בלתי פוסק ומהיעדר תמיכה ממשלתית, ומתריעים כי סוף החקלאות במדינת ישראל הוא גם סוף הצינונות.

ראובני במטע האבוקדו בקיבוץ, עם משלחת מאתיופיה

צילום: שאטרסטוק

25.84x25.22	1	8 עמוד	הארץ - כותרת	18/02/2020	72044116-5
המכללה האקדמית תל חימכון המחקר מיג - 5100					

עבור נשות רג'ה, חינוך גבוה כבר לא נחשב טאבו

בתוך שלוש שנים קפץ שיעור הצעירות בכפר שמסיימות תיכון וממשיכות לאקדמיה. הן מייחסות את השינוי לפרויקט שנולד במחאה החברתית

נעה שפיגל

הודא נדים עיד, בת 37 מכפר רג'ה, החלה ללמוד במכללת תל חי בשנת 2000. באותה תקופה היא זאת. אחותה יצאה ללימודים שנה קודם לכן, לצד שלוש בנות דר" דות שלהן ועוד צעירות בודדות. אבל בשלוש השנים האחרונות הנתון הזה גדל באופן משמעותי. לא פחות מ-80% מבנות היישוב מסיימות את התיכון וממשיכות ללימודים גבוהים – מספר ראש מחלקת החינוך ומרכז התרבות של רג'ה, בסאם חטיב.

גם בת כיתה דליה התחתנה בעיר ויצאה ללימודים רק אחרי שהיו לה כבר שלושה ילדים. היא הוכשרה להיות מד-ריכת תנועה וצליל במגדל שמס, דרך מכללת גורדון. ב-2013 הבת שלי נולדה עם בעיה, ובעלי רצה שאצא להתאוורר, סיפרה. אבל אמה התנגדה, לדבריה כי לא רצתה שידברו עליה. "היו כססו" כים", היא הסבירה, "עכשיו הבנות שלמדו אתי אומרות שפספסו הודמנות".

נולד במאהל המחאה

פרויקט אקדמיה בכיכר צמח בשנת 2011 במאהל המחאה הדרתית בקריית שמונה, עם עיקרון מנחה ברור מאוד: שילוב בין ידע מקומי וידע אקדמי. "הרעיון היה לערער על ההיררכיה בתוך האקדמיה והן מחוצה לה", הסבירה פרופ' שביט. לצורך המשימה, שביט חברה לד"ר יעל סי-לבר, ממכללת תל חי. "אמרנו לנו שזה פרויקט בלתי ישים בעליל, כי לאנשים קשי יום אין הפנאי ללכת ללמוד – גם אם זה בחינם וגם אם זה ליד הבית", אמרה שביט, "אמרו שהאנשים בקהילה צריכים קורסים פרקטיים: כלכלת בית, טיפים בגידול ילדים".

אבל בניגוד לעצות שקיבלו, שביט וסילבר החליטו לערוך סקר ולברר מה באמת מעניין את אנשי קריית שמונה. "הקורס הראשון שפתחנו היה מהפכות בפיוז" קה המודרנית של פרופ' גיורא רייטבו, סיפרה שביט בחיור.

מאז היא הספיקה לקבל את פרס המל"ג בשנה שעברה, והקורסים – כעשרה בכל שנה – ממשיכים להיפתח ברחבי הגליל, עם יותר מ-500 משתתפים במחזור. "יותר מ-80% מהמשתתפים חוזרים לקורס נוסף", היא ציינה, "נוצרת קהילה של לומדים". השנה נעשו במסגרת הקורס כמה סדנאות בינלאומיות, בין היתר בהשתתפות התאורטיקנית הידועה פרופ' הלן לונגיניו מאוניברסיטת הודא נדים. סטאנפורד, שבאה לרג'ה עם עמיתתה ואלרי מינר בדצמבר 2019, בעקבות הקורס

הגאוה מורגשת היטב בכפר הקטן והייחודי, שחלקו הדרומי בישראל והצפוני בלבנון. "המורה עצה המקומית והכפר רג'ה גאים מאוד בבנים ובבנות שלהם על מצוינותם בלימודיהם", נכתב על דף נייר שצופה בפלסטיק ונתלה במבואת המתנס המקומי. בתחתית המסמך מופיעה טבלה המפרטת את מספר המשיגים בכפר ואת מקצועותיהם.

ככל שזה נוגע לנשים, ייתכן שאחד מהגורמים המשמעותיים שהובילו לזינוק הוא פרויקט "אקדמיה בכיכר" של המכללה האקדמית תל חי, מכוון המחקר מגיל וחברי קהילה שונים המסגרת תגוררים בגליל העליון. הקורס הראשון לנשים נפתח בכפר לפי ניכשלוש שנים, וכעת מתקיים בו הקורס השני: "צמיחה מתוך משבר". מלבד העלות הסמלית של 30 שקל לסמסטר, המשתתפות מקבלות גם שתי נקודות זכות, במקרה שיחליטו להמשיך את לימודיהן במכללה.

בחודש שעבר, חרף מזג האוויר הסוער, התקבצו בחדר המתנס כ-25 נשים לפגישה השבועית שאותה מעבירות – בעיקר בערבית – עיד ופרופ' איילת שביט, מהחוג ללימודים רב תחומיים במכללת תל חי. בהפסקה סיפרו כמה משתתפות על משמעות הקורס עבורן. "סיימנו תיכון בהצטיינות, רצינו ללמוד, אבל זה לא היה נהוג", הסבירה סמירה, בת 37 ואם לארבע.

עיד מלמדת בקורס לנשים במתנס ברג'ה, בחודש שעבר. התחילה להעביר את הקורס בערבית לצד המרצות צילום: גיל אליהו

שהעבירה הודא. בינתיים היד עוד נטויה: פרופ' אהרון אליסון מאוניברסיטת הארורד, פרופ' סבינה ליונלי מאוניברסיטת אקסטר באנגליה ופרופ' רייצ'ל אנקני מאוניברסיטת אדלייד באוסטרליה – כולם עתידים לכתוב בסוכבאונגרייה בחודש הבא, על מנת להעביר הרצאות במסגרת קורס על שימור המסורות הבדואיות של ליקוט מזון וגששות עקבות.

בין ישראל ללבנון

רג'ה היא מקום יוצא דופן, אפילו במונחים של המזרח התיכון. הכפר סופח לישראל במסגרת חוק הגולן שהתקבל בכנסת ב-1981, ותושביו הסכימו לקבל אזרחות ישראלית. בשנת 2000, עם נסיגת צה"ל מלבנון, קבע האו"ם כי חלקו הדרומי של רג'ה יישאר בריבונות ישראל, ואילו חלקו הצפוני ישתייך ללבנון. המציאות הזאת היא מנת חלקם של כ-2,600 תושבים המתגוררים כיום במקום, מרביתם מוסלמים

עלאוויים (סורים). בתי הכפר הצבועים בגוונים עזים היו יכולים לשוות לו הילה של עיירה איטלקית ציורית, אך ימים לא פשוטים עברו ועוברים על הכפר, ויעידו על כך הבטונות דות הצבאות שבכניסה. תושבי המקום נושאים עמם צלקות שאינן מחלימות. כאחד ממפגשי הקורס האחרונים, למשל, נוכח רה אחת מהנוכחות בניסיון חטיפת החיילים על ידי חיובאללה ב-2005. הויתרונות מהדי הפיצור צים וקרב היריות שנמשך כשלוש שעות היו כה טראומטיים, עד שבמפגש היא החליטה לחלוק אותם כסיפור בגוף שלישי. בעקבות זאת התפתח דיון על חוסן, ושביט חלקה את זיכרונותיה מהמקלט במחמת יום כיפור. "הלכנו לרג'ה דווקא כי קשה להגיע לשם", הסבירה פרופ' שביט בניסיון לנמק מדוע פתחה קורס בכפר. "זה בלבנון, זה לא ישים, זה לא יקרה". כדי להמחיש את החשיבות של המקום הייחודי הזה עבורה ועבור אחרים, היא חולקת אנקדוטה: זה

קרה בסוף השנה שעברה, עם ביקור במקום של פרופ' לונגיניו, הנחשבת לאחת מההוגות המרכזיות כיום בתחומי המדע, הסוציולוגיה והפמיניזם. "היא חו"שבת וכותבת על פלורליזם כבר 20 שנה", סיפרה שביט, "שהיא הגיעה לרג'ה היא נתקלה במציאות שגורמת אפילו לה לחשוב מחדש על מה זה בכלל פלורליזם, על התשתית של תחום המחקר שלה".

ראש מחלקת החינוך של רג'ה: ההצלחה של הנשים מקדמת את כולם, גם את הילדים

לדבריה של שביט, בעקבות הביקור שלה ברג'ה, לונגיניו פרסמה מאמר חדש המטיל ספק בהגדרות היסוד של לגבי פלורליזם. "בעיני זה קריטי להבין שלנשים כמו הודא ודליה יש מה לתרום למישהי כמו פרופ' לונגיניו", הוסיפה שביט.

אולם, הייחוד הזה מייצר גם לא מעט בעיות. כך, למשל, חטיבת מנהל מחלקת חינוך ומרכז התיכונים בכפר, סיפר כי הפרויקט נתקל לעיתים באתגרים, בין היתר בשל העובדה שמי שמבקש להיכנס לכפר נאלץ לקבל רשות מצד ה"ל"כ. "כשהגיעו המרצות מסטנפורד לא נתנו להן להיכנס", הוא אמר. "המצב נפתר רק כשיצרתי קשר עם ראש המועצה שהתקשר למח"ט. אנחנו במצב שתמיד יכול פתאום להתפתח משהו ולא יתנו להיכנס". אתגר נוסף שניצב בפני מפעילי הפרויקט היה מחסום השפה. אבל הבעיה נפתרה כשיעיד החלה להעביר את הקורס לצד המרצות מהמכללה. "התחיל גל של משתתפות", סיפר חטיב, "עכשיו יש לנו בנות בתל חי ובמכללת קצרין. הן ראו את הודא ואת היימרה, שבאה מהכפר ומנהלת עכשיו תוכנית מחוננים בתל חי, וקייבלו דוגמה אישית. ההצלחה של הנשים מקדמת את כולם, גם את הילדים. בסוף הן יוכלו לצאת לעבוד כמו הגברים".